

av angsten eller et forsøk på å løpe vekk fra den. Tvert om tar sammenhengen i evangeliet angsten på alvor som en reell faktor. Rett før måltidet har selv Jesus vært ridd av angst (12,27) og leseren forstår at noe fælt vil skje. Videre har Jesus under måltidet framprovosert Judas' forræderi, og rett før vår tekst har han endatil påpekt at Peter kommer til å fornekte ham. Det er mye gufs og uhygge i luften. Leseren får kjenne på denne uhyggen. Kanskje finner vi et slags mentalhygienisk program her: Om å kjenne på det som truer, - om at verden er full av uhygge, trusler og svik, og muligheten for at vi selv kan komme til å svikte er i høyeste grad til stede. Midt i denne angstfylte verden kommer så det forløsende. Troen og håpet kan jage angsten vekk. Jesus ber disiplene forandre oppmerksomheten i troen på Gud og på ham selv. Farshuset med de mange rom blir her også et uttrykk for omsorg, kjærlighet og raushet. Usikkerheten tas bort. Trusselen ufarliggjøres med et større perspektiv. Jesus har et sted, han har en plan, og han har en framtid å tilby dem. Slik mister angsten sin makt og mennesket som før fryktet, settes fri til å tro og håpe selv i en verden der finnes mye å være redd for.

SANNHETEN

Som sagt er utsagnet i vers 6 «mettet» av mening lenge før noen har prekt denne søndagen. Kanskje er det derfor viktigere å si noe om hva ordene i utsagnet ikke er enn hva de er. Sannhet er et mye brukt begrep i Johannesevangeliet. Det er det også i vår kultur. Jeg synes det er en slående forskjell i måten vi snakker om sannhet på og måten Johannes bruker ordet på. Vi tenker at

sannheten kjennetegnes ved at den er objektiv, allment tilgjengelig og etterprøvbart. For Johannes er sannheten det motsatte; en subjektiv erfaring skjult for verden og bare tilgjengelig for den som Gud åpenbarer den for. Om vi legger vår forståelse av sannhet til grunn for utsagnet bærer det m.a.o. helt galt av sted. «Sannheten» i Johannesevangeliet er rett og slett «det som er åpenbart i Kristus».

AVSKJED OG FØRSTE MØTE

Prekenen kan få en morsom inngang og noen gode ekstra poenger ved at teksten omtales som en taleform vi kjenner fra vår tid. For avskjedstaler holdes fortsatt i Norge. I slike taler vender man alltid blikket tilbake til første gang man møttes. Det finnes alltid noe betydningsfylt der i starten. Slik kan også vår prekentelest leses. I det første møtet mellom Jesus og noen av disiplene spør disse: «Rabbi hvor er din bolig?» (Verbet «meneis» i 1, 39 har samme rot som «monai» v.2 i vår tekst.) «Kom og se» svarer Jesus når disiplene spør. De ser en bolig den første dagen, men siden har de trasket landeveier og bygater ganske hvileløst gjennom 13 kapitler. Når Jesus i vår tekst taler om sin fars hus og om veien dit, åpnes nye klangbunner til den samtalen de hadde første gang. En større virkelighet er i ferd med å åpne seg for disiplene. Den vil åpne seg fullstendig på påskedag. Da får de se hvem han er, hvor han hører til. Det de har opplevd mens de har trasket landeveien sammen med ham blir avgjørende for at de skal se og forstå når tiden er der, selv om de enda ikke forstår. Hvordan skulle de egentlig det? Jeg finner det helt urimelig at Tomas og Filip skulle kunne forstå ting fullt ut der de er. Igjen er det menigheten eller leseren som

adresseres. Når gjerningene skal bedømmes er det leseren som må se sammenhengen.

Alt handler om å se ham. Forbausende nok handler det bare om forstå. Annerledes-evangeliet Johannes har ikke alt det andre; å vende om, å angre sine synder, å ta dypt-

gripende oppgjør med seg selv. Alt handler om å få opp øynene. Se ham som Sannheten, som Veien til Far, og som Livet.

Antallet salmer er tilpasset den nye liturgien: 193, 331, (494), 945, 182, 195. ■

3. SØNDAG ETTER PÅSKE

ANGSTEN OG HUSET

Joh 14,1-11 Sal 126; 2 Kor 4,14-18 Luk 7,36-50

ÅSTE DOKKA

Sjupendiat i systematisk teologi ved Universitetet i Oslo
aastokka@yahoo.no

DØDEN OG TEKSTKOMMENTAREN

La ikke hjertet bli grepet av angst! Det er ikke uten grunn denne teksten brukes mye i begravelser. Åpningen er en øreåpner av de sjeldne. I møte med døden, spesielt noen typer død, er angsten nærliggende - dødsangsten. Like fullt spørers det om ikke tekstens rettmessige plass er før begravelsen - den taler bedre til den døendes angst enn til de etterlatte. Derfor er det all grunn til å preke godt over denne teksten på en alminnelig søndag tre uker etter påske. Vi skal alle en dag bli døende, og håpet er at noen ord fra denne teksten og prekenen vil gjemme seg i hjertene til vi en dag trenger dem. Derfor velger jeg i denne tekstkommentaren å snakke *med* teksten. Det er lett å være kritisk, men i møte med døden er det kanskje

viktigere å trøste og å undre seg enn å brille-re med fantasifulle problematiseringer. Her følger en ukritisk tekst om teksten.

DØDSANGSTEN BANKER PÅ

Hva er det den døende har angst for? For det første er den døende redd for helvetet. Vi bør i selvransakelse se at det er Kirka, med sin helvetesforkynnelse, som har gitt grunnlaget for mye av dødsangsten i vår kultur. Derfor er det godt det finnes en høyere instans enn Kirka, og ingen ting bedre enn at Jesus selv kan feie angsten av banen. Når dette er sagt er ikke dødsangst utelukkende et produkt av svovelpredikantenes herjing. Dødsangsten er - for det andre - et produkt av livet selv. Den som har livet kjært, frykter døden. Den døende frykter ikke bare helvetet, men selve det å dø, at livet skal avsluttes og det ukjente begynne. Hiva skjuler seg bak den lukkede døra? Kan ingen holde meg

TEKSTENS STRUKTUR: ANGSTEN,

HUSET OG VEIEN.

i hånda når pusten forlater meg og jeg må slippe livet? Må jeg gå alene? Døden er dette livets grense for alle, enten man er ateist, agnostiker, nyreligiøs, kristen eller tilhører en annen tro. Derfor er dødsangsten allmenn, og prekenen bør også kunne være det, uten at det dermed er sagt at alle (potensielt) døde vil la seg trøste av Jesus.

Hva det vil si å ligge for døden vet vi lite om. De fleste som har ligget for døden har forlatt oss til fordel for den. Som kjent er det ingen som kan rapportere fra den andre sida. Linn Ullmanns roman *Nåde* fra 2003 gir likevel et troverdig bilde av hva det kan være å dø (litt for tidlig) når du egentlig alt er død for dem rundt deg. Johan ligger tidvis i smerter og kan ikke lenger gjøre seg forstått, selv om han er mentalt klar. De siste dagene hans er preget av alt annet enn forsoning og fred med de nærmeste. Tilstanden hans er vegetativ, han ligger bak et forheng på et begredelig tomannsrom. Likevel er livet vakker: «Det lysner om morgenen og mørkner om kvelden og i løpet av dagen snur han seg og ser opp på himmelen eller bortover veien. Det spilte ingen rolle. Men han snur seg. Det er en bue. Å snu seg er en bue. En vakker, fullkommen bevegelse. Det lysner om morgenen og mørkner om kvelden og i løpet av dagen snur han seg. Sånn ja.» Tida går. Det er sansenuttrykk og ørlite bevegelse. Det er likevel nok, nok til at Johan ikke ønsker å dø. Selv det mest minimale liv er likevel verdt å leve. Livsdriften er sterk, men med et uunnværlig avfallsprodukt: Dødsangsten er et resultat av livet selv.

en passasje, som menneskene kan gå gjennom for å komme ut i lyset på andre sida. Jesus inviterer til prosess, til menneskers bevegelse.

JEG ER LIVET.

Den gleden som tilhører selv de mest banale og banale ting ved tilværelsen og den frykten for døden som lever av denne gleden, har alle kjent. Den angsten vi kjenner på i møte med døden er kanskje den samme angsten som møter oss også i livet. Det er redselen for å være alene, hjemløs, uten retning, utestengt og ekskludert, forvirret og uten en speidleder i livet. Frykten for det ukjente, for meningsløshet og isolasjon. Dødsangst og livsangst er på mange måter det samme: Når døden nærmer seg tydelig gjør den at det vi frykter i livet egentlig er dødens makt over livet: Ensomhet og tomhet. Kan Jesus hjelpe?

I teksten er Jesu budskap trøsten. Han vil skape ro og fred i disiplenes hjerter, hindre at angsten griper tak. Det er som om han sier: Jeg går foran dere hele veien. Huset vi skal til er stort, og der framme skal vi få møte Faderen selv. Kjenner dere meg er egentlig alt gjort. Pust inn. Pust ut. Bli med på veien! Det er ingen grunn til angst, sier han. Det som skal trøste disiplene er vissheten om at

de skal et trygt og godt sted som beskytter mot vær og vind, et hjem som har plass til alle og en god vert. Og på veien dit vil de bli ledet av en de har sett og kjenner.

Jeg er veien, sannheten og livet, sier Jesus. Det er han som er livet selv. Jeg tolker det ikke slik som i utsagn i forbindelse med nytelse: «Dette er livet!» Heller ikke i den forstand at han skal fylle dagene våre som en altoppslukende hobby. *Livet* i denne sammenheng er heller livspusten selv. Han er den som blåser inn og ut av lungene våre, han er pulsen som slår og slår i hjertene våre, han er oksygenet som bringes til kroppscellenene våre. Han er det som skiller døde ting fra levende ting. Slik er han livet. Og slik kan han trøste den som frykter døden. Døden er demningen, Jesus er vannet som bryter gjennom og væter jorda, gir planterøttene fukt og dyrestrupene drikke, fiskene vann å svømme i og menneskene sin livsbetingelse. Kun livet kan overvinne døden. Kun håpet om liv kan oversvømme frykten.

La ikke hjertet bli grepet av angst. Det høres godt ut å kunne laste av børen når vi slitne etter reisen kommer fram, tørke regnvått hår og synke inn under dundyne i en av Guds gode senger. Hjemme i de hjemløses hus.

«Jeg er veien.» Jesus er jord og sand og asfalt som bærer føttene våre når vi går. Han er grunnen vi står på, og uansett våre bevegelse er veien fast. Veien er scenen der livene våre utspiller seg. Jesus er veien, veien til huset, bort fra angsten. Han er en kanal,

«KOM, LA OSS GJØRE OPP VÅR SAK!»

*Jes 1, 18-20 | Joh 4, 10-16; Joh 15, 10-17

RANNFRID THELLE

Lærer og forsker i det gamle testamentet
rannfrid.thelle@gmail.com

I en påskesesong preget av prekentelekster fra Johannesevangeliet, dukker det plutselig opp en Jesajatekst. Det er som om vi er kastet tilbake til fastetiden, tiden for selvransakelse og oppgjør som kommer forut for påskens høydepunkt, oppstandelsen. Dagens lesetekster, sterkt preget av Johannestradisjonens kjærlighetsspråk, setter også sitt preg på prekenteleksten. Dagens tekst står i spennet mellom dom, vissheten om frigjøring og livet i kjærlighet. Vi befinner oss fremdeles i påsken, i tiden mellom faste og pinse.

Dagens tekst er en del av et domsord med ganske voldsom språkbruk. Jesajaboken åpner med et kraftig domsord mot «folket». Hele kapittel 1 er anlagt som en retts sak, som går for åpne dører. Domstalen blir kunngjort for hele verden: «Hør, du himmel, og lytt, du jord! For Herren taler.»

Profetens budskap er preget av harde utfall, og han roper ut anklager. Folket har glemt sin Herre, de gjør bare ondt, de er uten forstand. Han beskriver et land som er lagt øde, med bare noen få overlevende. Men hensikten er å unngå dom. Og dagens prekentelest viser hvordan.

Jesaja kommer med sine anklager mot

lederne (1,10), og begynner å kritisere offerpraksisen i en utpreget sarkastisk tone: «Hva skal jeg med alle slaktofrene dere bærer fram? Jeg er mett av brennoffer-været og fett fra gjøkalver. Blodet av okser og lam og bukker bryr jeg meg ikke om.»

Guds tale fortsetter videre gjennom flere vers, nesten fram til vår tekst for dagen. Men et par vers før endrer tonen seg, og vi får et kall til omvendelse. I ord som minner om Salme 51, ofte lest på askeonsdag, hører vi: «Vask dere, gjør dere rene! Få de onde gjeringene bort fra mine øyne! Hold opp med å gjøre ondt, lær å gjøre det gode!»

Så kommer det til et høydepunkt i teksten, med dagens prekentelest: «Kom, la oss gjøre opp vår sak! sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø; om de er røde som skarlaget, skal de bli hvite som ull». Profeten formidler her Guds budskap om at dommen kan unngås. Det syndige folket og deres ledere har mulighet til et oppgjør. Midt i en domstale kommer et kall til omvendelse og et løfte om at syndene skal renses, vaskes rene. Dette løftet er betinget: «Dersom dere adlyder villig, skal dere få nytte landets goder». Dette gir gjenklang også til Joh 14,10: «Dersom dere holder mine bud, blir dere i min kjærlighet». Jesaja

virker nådeløs når det gjelder betingelsene: «Men er dere uvillige og trassige, skal dere fortæres av sverd.»

Etter dette fortsetter Jesaja med å jamre seg over at Jerusalem har vært så troløs, og Herren truer med mer ødeleggelse og lutring. Men, igjen holdes det fram at retten vil bestå til slutt dersom folket vender om (vers 26-27). Dette er hovedinnholdet i Jesajabokens første kapittel, en bok som inneholder et sterkt domsspråk, men også mange løfter om en ny tid etter at soningen er fullført.

Vi kan stille oss flere spørsmål til denne teksten. Hva betyr det at Gud ikke ønsker offergaver, og at den guddommelige talen er så besk og sarkastisk, nesten hatsk? Hvordan skal vi forstå tanken om at Gud ikke kan bli digjoret eller tilfredsstilles av religiøse handlinger? Hva er det som kreves av menneskene? Er løftet om syndenes forlatelse betinget? Hva skal vi tenke om trusselen om å bli drept av sverd?

Selv om det ikke hører med til dagens prekentelest, er det nyttig å se litt nærmere på sammenhengen teksten står i med noen kommentarer til den kultkritiske talen i vers 11-15. I flere avsnitt ellers i Bibelen (for eksempel Amos 5,21-25; Jer 7,21-23) kritiserer profetene offerkulten i det gamle Israel og kommer med harde utfall mot den. Denne type profetfelle har ofte blitt misforstått. Særlig innenfor en protestantisk og pietetisk tradisjon har man ment at profetene var imot offerkulten og at de framholdt Guds ord som det overordnede mens de nedvurderte «tomme» handlinger. Denne holdning har å gjøre med en skepsis til mer rituell religion og kan gjenspeile en antikatolsk holdning i vår tradisjon. Dersom man ser nær-

mere etter, oppdager man fort at profetene kritiserer hvordan israelittene praktiserte offerkulten, ikke selve kulten. Profetene ville til livs at ofringer og gaver ble brukt til å bli digjore guddommen samtidig som man hadde en livsførsel som var i strid med loven. Dette blir klart av blant annet vers 13 og 16-17, og også av anklagene i vers 21-23. Det var denne dobbeltmoralen som profetene ikke talte, og de brukte et sterkt språk for å formidle sitt budskap. Salme 50 uttrykker også liknende tanker om hva slags offer som er riktig.

Oppfordringen til å vaske seg og gjøre seg ren i vers 16 må forstås metaforisk som et bilde på å rense seg fra synd, men det er også klart at de forutgående versene om ofringen av dyr klirrer med. Anklagen om at «hendene deres er fulle av blod» kan også forstås på mer en ett plan. Denne sterke bildebruken er med på å prege «våre vers», om at synder som er som purpur og røde som skarlaget, skal bli som snø og ull.

Da er det interessant å merke seg at også Salme 51, botssalmen som jeg nevnte innledningsvis, har med både bildebruken om å rense og vaske vekk synd, en bønn om å bli fri fra blodskyld, og tanken om at Gud ikke ønsker seg ofringer for sin egen del: «Rens meg fra synd med isop, vask meg, så jeg blir hvitere enn snø» og «For slakteroffer ønsker du ikke; kommer jeg med brennoffer, vil du ikke ha det. Nei offer for Gud er en knust ånd.»

Dagens tekst viser en vei ut av uføret og til et oppgjør. Menneskene har et valg. I Jesajas verden blir dette uttrykt ved at man kan bli renset og fri for skyld, dersom man adlyder. Syndene skal vaskes bort, bli renset. Betingelsen er å frivillig lyde Guds bud.

Samtidig leser vi fra sammenhengen at det ikke hjelper med de «riktige» handlingene og gaver, hvis man ikke samtidig gjør det gode mot sine medmennsker og håndhever rettferdighet. Mer enn bare en snever dom over individuelle synder og oppførsel, handler teksten om et verdivalg og et valg for livet. Profetens ord gjaldt et helt folk, eller det som var igjen av det. Det ble stilt på valg, fikk en mulighet til å redde seg fra dom.

Selv om vi nettopp er ferdig med fastetid og langfredag og nå feirer Jesu oppstandelse med påskefest og påsketid, blir vi i denne teksten minnet på den selvransakelsen og lutringen som fastetiden tar oss med på som kirke i dag, på vei mot pinse, der kirken som samfunn og livet i kjærlighet igjen stadfester. For oss på denne søndagen kan denne teksten klinge sammen med lesetekstene for å få med hele dette perspektivet. Det valget som profeten stiller oss overfor, er et kollektivt valg og har å gjøre med det å ta del i og skape et nytt samfunn, et samfunn med kjærlighet og rettferdighet.

Noen tanker som kan virke vanskelige i dagens tekst, er trusselen om å bli drept med sverd dersom man ikke velger «den rette vei». Jeg tror det er viktig at dette også forstås kollektivt. Profetenes språk er ofte preget av overdrivelse og kan ikke alltid forstås bokstavelig. Det er snakk om en vei som fører til død og ikke til liv.

Dette er også virkeligheten for det samfunn som Jesus viser oss i sin tale i Johannesevangeliet: «Dere skal elske hverandre som jeg har elsket dere... Jeg kaller dere ikke lenger tjenere, for tjeneren vet ikke hva hans herre gjør. Jeg kaller dere venner, for jeg har sagt dere alt jeg har hørt av min Far.» I bunn og grunn er ikke dette livet noe vi kan oppnå med det vi gjør eller er, det er noe som Gud gir, og det forplikter oss derfor fullt og helt: «Mine kjære, la oss elske hverandre! For kjærligheten er fra Gud... Kjærligheten er ikke det at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder» (1 Joh 4,7.10). ■

Matt 6,6-13 Dan 6,4-12; Rom 8,24-28

SVEN OPPEGAARD

Fungerende generalsekretær i Mellomkirkeleg råd for Den norske kirke
s-oppega@online.no

Denne teksten tar oss med inn i noe av det mest sentrale ved den kristne troen – det å be, hvordan en skal be, og hvordan en ikke skal be. Og midt i denne tematikken, som også berører de tilstøtende temaene i kapittel 6, står den bønne som er overlevert til oss som selve forbildet på kristen bønn, nærmest fra Jesu egen munn. I sannhet en pretekst som fyller både predikant og tilhørere med høytid – hver gang.

De innledende versene 6-8 viderefører v. 1-5 med advarsel mot hykleri. Dette gir en spesiell innledning sammenlignet med den nesten uformidlede versjonen vi har i parallellteksten i Lukas 11. Hos Matteus formuleres en kontrast mellom hyklernes store bønneprestasjoner på offentlige steder og den enkle personlige bønne i et lukket rom, karakteristisk for Jesu disipler. Kontrasten markeres tydelig ved overgangen fra beskrivelsen i flertallsform (dere) i v. 1-5 til åpningen i v. 6: «Du derimot...» som riktignok utvides igjen med henvisning til «dere» allerede i v. 7.

Matteus har ikke med noen oppfordring til Jesus fra disiplenes side om å lære dem å be, slik vi har det hos Lukas. Men det er jo selve Bergprekenen som danner den vide konteksten hos Matteus. Og dermed er

læremomentet allerede gitt: «Slik skal dere da be!» Lukas har det enda mer direkte og konkret: «Når dere ber, skal dere si...» Dette gjenspeiler det som har preget denne bønnens plass i kirken liv siden; den har ikke bare vært et mønster for kristen bønn, men en bønn som har vært bedt nettopp med de ordene som Jesus skal ha brukt. Dermed har de troende gjennom disse ordene kunnet oppleve en spesiell nærhet og enhet med den historiske Jesus. Men bønne har også hatt eksempelkarakter ved at det for den kristne har vært helt naturlig å be med enkle ord.

Som predikant må en være varsom med å ta for seg for mange enkelheter i bønne. Men det kan være grunn til å peke på at selv om disiplene oppfordres til å be alene med lukket dør, så er det ikke «jeg» som ber, men «vi». Innenfor bønnens lukkede rom åpnes det et vidt inkluderende perspektiv. Jeg står ikke alene for Gud når jeg ber, men sammen med andre. Det er «vår» Far vi henvender oss til. Vi ber om «vårt» brød, og om tilgivelse for «vår» skyld. Vi ber, la «oss» ikke ledes inn i fristelse, men frelses fra det onde. Det ligger en sterk dynamikk i denne flertallsformen. Når vi trer inn i bønnens direkte møte med Gud vår himmelske Far, ber vi virkelig sammen med andre og på andres vegne. Våre behov, vår skyld, og vårt gudsforhold er ikke bare av individuell, men av

kollektiv art. «Vi bærer mange med oss...» (NoS 657). Også av den grunn er fariseerens bønn i Lk. 18:11f så langt borte som det er mulig å komme fra hva bønn skal være.

Det er neppe naturlig å bruke prekenen til å ta opp enda en gang diskusjonen om den norske «la» formen i de tre første bønnene. Siden konjunktiv ikke har den samme plass i norsk språk som tidligere, er denne formen vanskelig å unngå. Problemet er at den kan bidra til å gi et passivt inntrykk av Guds handling. Gud «lar» det skje, som om den aktive kraft ikke ligger hos Gud, men et annet sted – et moment som ble forsterket av «holdes hellig» i den første bønningen, men som nå heldigvis blir korrigert med «helliges».

Når det gjelder bønningen om «daglig» brød, påpeker kommentarene at «epiusion» omtrent bare finnes her, og har derfor usikker betydning. Det blir tolket av noen som en referanse til morgendagens behov, at vi skal få i dag det vi trenger i morgen osv. Men så kan visstnok dette ordet også referere til det som er nødvendig. Og spørsmålet er da om ikke den beste oversettelsen hadde vært «gi oss i dag det brødet vi trenger.» Det svarer godt til 6:31,34.

Kommentarene drøfter naturlig nok også det som oppfattes mange, hvorvidt Gud kan tenkes å lede noen inn i fristelse. La oss her bare nevne at ifølge de lærde inneholder den første del av dette bønneledet en semittisk negativ kausalform, hvor spørsmålet om Gud frister ikke hører med til språkbildet.

Lovprisningen til slutt i Vår Far svarer til den måten bønnen gjerne avsluttes i jødisk tradisjon, uten at det var skrevet ned.

fått noe, hvorfor skryter du, som om du ikke hadde fått det?» (1 Kor. 4:7) Hele Vår Far leder oss inn i bevisstheten om Guds storhet og godhet, samtidig som vi veiledes til en levemåte hvor gudsforholdet bestemmer våre verdier i forhold til oss selv, hverandre og vårt livsmiljø.

Det er vanskelig å komme utenom at Jesus veiledet disiplene til et enkelt liv bygget på tillit til Gud mer enn til Mammon. Dette omgår vi gjerne med ulike forklaringer, med det resultatet at Mammon får styre våre liv i en slik grad at vi blir trellebundet, og verden ødelegges. Det enkle livet, hvor vi eier lite og forbruker lite, er ikke noe aktuelt ideal i praksis, heller ikke i kristelige kretser, selv om vi gjerne slutter oss til det i prinsippet.

Men som kristne bør vi tenke på den «kopernikanske vending» som Jostein

Gaarder kaller oss alle til. Det gjelder både for vår åndelige frihets skyld, for kjærlighetens skyld – og for klodens skyld. Skal vi klare å redde kloden, sier Gaarder, må vi ha en grunnleggende ny forståelse av vår plass i verden. Vi trenger en vertikal orientering, sier han. Vi må lære at basis for all etikk, den gyldne regel, må inkludere neste generasjon. Min neste er også neste generasjon. Vi skal elske vår ettertid som vi elsker vår egen tid, sier han. Det er den kopernikanske vending i nestekjærlighetsbudet.

Jesu liv, gjerning og forkynnelse, med Bergprekenen og Vår Far som kjerne, er en kraft til frelse som verden og vi alle har hatt tilgang til lenge, men som vi antakelig trenger mer enn noen gang før. Så la oss be! Og innrette våre liv deretter! Amen.

Det lutherske verdensforbunds generalforsamling avholdes i Stuttgart 20.-27. juli 2010. Temaet på årets generalforsamling (som avholdes hvert 6. eller 7. år) er: «Gi oss i dag vårt daglige brød». Bibelstudiemateriell og annet forberedelsesstoff kan lastes ned fra www.lwf-assembly.org

TEOLOGI ETTER STORMEN

På dette tidspunkt i fjor var jeg midt i en sykemelding som til sammen varte seks måneder. Disse månedene sto jeg i en merkelig mellomposisjon, hvor jeg på den ene siden var ansatt i kirke, men sto samtidig utenfor kirkens og menighetens daglige liv og rutine. Jeg var en som dumpet innom på en eller annen gudstjeneste, i en by hvor de færreste prester eller gudstjenestledere kjente meg. Det gav meg en mulighet til å se mitt eget arbeid som prest utenfra, som et fotografi av deg selv hvor du plutselig ser trekk eller uttrykk hos deg selv du ikke trodde du hadde.

I etterkant har jeg prøvd å gripe hva det var jeg så da jeg sto og så inn i det jeg vanligvis (og i dag) er en del av. Jeg tror at slike kvalifiserte utenfra-blikk er viktige i alle organisasjoner. Men kanskje er slike blikk særlig viktig i kirken fordi et metafysisk punkt er utgangspunktet for vår eksistens og virke. Når presten sier i sin preken pinsedag at kirken ble til når ånden kom ned over disiplene, så gjør dette noe med rommet for kritikk av forkynnelse og kirkelige praksis. Man kan kalle et slikt blikk for en kontekstuell teologi «*gone natives*», hvor den konteksten som teologien kontekstualiseres inn i ikke lenger er de andres kontekst (samer, hiv-positiv, overgrepsofre), men kirkens egne ansatte og den virkelighet som konstrueres i liturgi. Dette er en farligere form for kontekstuell teologi, fordi den konteksten som studeres finner seg nærmere, eller midt i makten til å tale, tenke og legge presissene for hvordan kirken skal virke og teologien skal lyde.

Mitt utenfra-blikk gjorde meg i stand til å se forhold ved min egen arbeidsplass som gjorde at jeg tydeligere så ting jeg før hadde sett i synsranden. Murringene bakerst i bevisstheten ble til en kvalme som gjorde at jeg ikke gikk til gudstjeneste. Hva handlet dette om? Når jeg deltok i gudstjenesten fra kirkebenkene og ikke fra alteret kjente jeg tyngden av hvor *store* (også de nye) liturgiernes ord egentlig er, og

hårfine grensen mot det selvhøytidlige og pompose. «Vi takker deg, visdommens Gud, for ditt måltids dype hemmelighet: At brødet vi har brutt, er ett, og at din Sønn har gitt sitt liv for én verden og én menneskehet. Vi ber deg: Hjelp oss å høre det rop du har hørt, å se den nød du har sett og å elske vår neste som oss selv». Når jeg ba denne bønn, tenkte jeg på som U2 synger: «Be careful where you aim, because where you aim you just might hit». For hva om vi faktisk hørte det ropet Kristus hørte? Hvordan hadde kirka – og prestens arbeidshverdag – sett ut om vi faktisk hadde sett den nøden Kristus selv så? Hvordan vi i det hele tatt brukt tid og krefter på å feire gudstjenester hvis målet hadde vært å elske vår neste – også de rumenske tiggerne i Norges gater – som oss selv? Er ikke denne og lignende bønner med et sterkt sosial-etisk språk med på å undergrave sin egen troverdighet, fordi de er så langt unna både vår egen faktiske praksis men også konkrete skritt i retning av å skape en slik praksis?

Men kanskje enda viktigere var dette: Ryggraden i min egen teologi har bestått i troen på Guds egen menneskebliven i det nedbøyde menneske, og troen på at dette gjør noe med den nedbøydes erfaring av å være nedbøyd: *Du er ikke alene. Gud har bøyd seg ned til deg*. Guds egen ryggrad har blitt brukket og i korsfestelsen, men reist opp etter tre dager. Denne bevegelsen er både en kronologisk bevegelse (fra langfredag til påskemorgen), men også eksistensiell, fordi den uttrykker at i hvert menneskeliv skjer en bevegelse fra nedbøydhet til oppreisthet. Kort sagt: Guds solidaritet med den svake, og troen på at denne Gudssolidariteten betyr noe, lindrer, endrer, skaper håp, mot og tro.

Som langtidssykemeldt opplevde jeg friksjonen mellom denne teologien og denne teologiens mulighet til å fortolke livet selv. Jeg oppdaget at i min egen prekenpraksis – og lyttet til andres – hvor grunnproblemet ble forstått som erfaringen av Guds fravær eller nærvær i smerte og lidelse, og nødvendigheten av å fortelle den lidende dette. Men da jeg selv ble den lidende – dog i beskjeden forstand hvis man løfter blikket ut over landets grenser – ble denne teologien stilt ovenfor en fortolkningmessig krise, fordi den rett og slett ikke lengre fremsto som sann. Opplevelsen av den manglende sannhetsgehalten handlet ikke om å tvile på Guds eksistens eller oppstandelsens realitet, men erfaringen av at dette ikke spilte noen rolle. Gud var nærværende, men irrelevant. Lidelsen ble ikke lettere å gjennomleve på tross av Guds nærvær. Det eneste jeg ønsket var en kraft, en Gud, en hendelse som plutselig kunne forandre alt, snu andre egne og menneskers valg, endre fortiden, gjøre om på ubønnhørlige biologiske fakta. Det var rett

og slett ikke sant, slik jeg selv har postulert i min forkynnelse – og hørt andre forkynne – at Jesu vei fra korsfestelsen til oppstandelsen gir vår lidelse mening og vårt liv retning og mål. Det eneste jeg hadde å si i møte med strofen «Kristus, du lever og står ved vår side/her hvor vi rammes av jordlivets slag» i min yndlingspsalm «Døden må vike for Gudsrikets krefter», var *ja, og hva så?* Min egen erfaring *bottom lime* er at i lidelsen var man alene, og at de eventuelle hender som bar var venners hender. At deres hender kan fortolkes som Guds hender, fremsto for meg som teologisk riktig, men denne fortolkningen forekom meg ikke nødvendig eller særlig interessant. Jeg, som så mange ganger har snakket i begravelsestaler om at Guds hender bærer gjennom livet og dødens terskel, kjente meg mer beslektet med Per Pettersons hovedperson i *Jeg forbanner tidens elv* som tenker at han ikke lenger kan ha noe med kristendommen å gjøre fordi «jeg la livet mitt i mine egne hender» (2009:56). På bunnen av min egen smerte var det jeg som var nødt til å bære mitt eget liv. Det var godt mulig at Gud også bar, men det gjorde ikke smerten lettere å bære.

Det råket som denne erfaringen etterlater seg i min teologi er spørsmålet om teologien har rom stort nok, dybde dyp nok og språk risikovillig nok til også å favne erfaringen av å undergrave sin egen beretning, nemlig troen på Guds relevans. Eller er det slik at på den andre siden av denne erfaring finnes det kun ateismen? Finnes det en Gud på den andre siden forestillingen om den Gud som gir mening og trøst? Spørsmålet er til syvende og sist om erfaringen av Guds irrelevans teologisk sett er hjemløs, eller om også dette kan gi fordypet og fornyet teologisk innsikt. Jeg vet ikke svaret på dette, men jeg vet at forskjellen på om dette spørsmålet stilles reelt eller retorisk dypest sett er avgjørende for teologiens troverdighet.

Gyrid K. Gunnes

NYTTNORSK KIRKEBLAD

Nytt norsk kirkeblad er et folkekirkelig blad som kommer ut med normalt åtte hefter i året. Bladet vender seg til prester, andre kirkelige ansatte og lekfolk med interesse for kirke- og gudstjenesteliv.

Nytt norsk kirkeblad viderefører tidsskriftet Teologi for menigheten og inneholder:

- Tekster med impulser til kreativ omgang med kirkeårets tekster og bevisst gudstjenestearbeid
- Artikler med aktuelt kirkestoff
- Debatter og omtaler

Ved aktuelle anledninger utgir redaksjonen temanummer.

ABONNEMENT

Abonnement koster kr 210 (student og honnør kr 110) og løper til det sies opp skriftlig. Spørsmål om abonnement kan sendes på epost til nytt-norsk-kirkeblad@teologi.uio.no.

ANNONSERING

Annonser som ønskes rykket inn i bladet sendes som ferdige pdf- eller jpg-dokumenter til nytt-norsk-kirkeblad@teologi.uio.no.

Annonsepriser:

1/4 side: kr 600

1/2 side: kr 1000

1/1 side: kr 1700

INFORMASJON TIL VÅRE SKRIBENTER

Redaksjonen mottar gjerne aktuelle tekster til publisering i bladet, i tillegg til de tekstene vi ber om redaksjonelt. Her er noe nyttig informasjon for alle som forbereder tekster til bladet:

OMFANG Bladet trykker artikler på normalt mellom 9000 og 16000 anslag (ca 4-7 sider i bladet), mens tekstjennomganger bør holdes til omtrent 6000-9000 anslag (2-3 sider i bladet). Med anslag mener vi tegn inkludert mellomrom.

MANUS Nytt norsk kirkeblad er ikke et vitenskapelig tidsskrift, derfor vi ber om å unngå bruk av noter, og at eventuelle kildehenvisninger og kommentarer kan inkluderes i teksten. Vi ber også om at det ikke brukes mer enn to overskriftsnivå i teksten. Vi trykker skribentenes epostadresse og stilling/tittel og ber derfor om at ønsket stilling/tittel og epostadresse inkluderes nederst i teksten.

REDIGERING Redaksjonen foretar språkvask og korrektur av alle bidrag. Ved behov for større endringer i innsendte manus vil skribenten få beskjed.

LEVERING Vi ber om at manus leveres elektronisk til redaksjonens epostadresse, eventuelt direkte til redaksjonssekretær.